

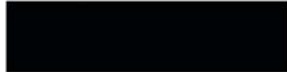
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๒๒๕/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับเสรีภาพของบุคคล กรณีร้องเรียนว่า ผู้ต้องขังถูกเรือนจำกลางราชบุรีจำคุกตามคำพิพากษาเกินกำหนด และกองทุนยุติธรรม ปฏิเสธการจ่ายเงินเยียวยา

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรือนจำกลางราชบุรี
กองทุนยุติธรรม

ที่ ๑

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนผ่านเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๔๓/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ว่า ผู้ร้องถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา ๕ คดี และศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ๒ คดี พิพากษาจำคุก ๓ คดี โดยเมื่อปี ๒๕๖๐ ผู้ร้องทราบว่าถูกผู้ถูกร้องที่ ๑ คুমขังเกินกำหนด จึงยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดพิษณุโลกให้คำนวณวันเริ่มต้นจำคุกใหม่ เนื่องจาก ๒ คดีแรก ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ต่อมาจึงได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ซึ่งผู้ร้องถูกคุมขังเกินมาเกือบ ๒ ปี ประกอบกับไบบริสุทธิ (ร.ท.๒๕) ระบุว่า จำคุกมาครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘ ผู้ร้องจึงได้ยื่นคำร้องขอรับเงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายจากผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งต่อมาไม่มีมติไม่อนุมัติเงินช่วยเหลือ เนื่องจากเห็นว่าไม่ใช่กรณีถูกกักขังเกินจากเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการคุมขัง จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑.๑ หนังสือเวียนจากราชบุรี ที่ ยธ ๐๗๕๘/๑๒๐ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๒ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๘
- ๒.๑.๓ หนังสือศาลจังหวัดพิษณุโลก ที่ ศย ๓๐๖.๐๐๗/๔๑๕๒ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๔ หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๑๐๖/๔๑๓๐ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๕ รายงานการประชุมรับฟังข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๖ หนังสือศาลจังหวัดพิษณุโลก ด่วนที่สุด ที่ ศย ๓๐๖.๐๐๗/๗๓๕๙ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๗ รายงานการประชุมรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๘ หนังสือเวียนจากราชบุรี ที่ ยธ ๐๗๕๔/๒๙๐๐ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๙ หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/๑๓๘๗๗ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๑๐ หนังสือเวียนจากราชบุรี ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๗๕๘/๒๘๙๑ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๒.๑.๑๑ หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ ๐๗๐๓.๔/๒๑ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑ และผู้ร้องให้ถ้อยคำเพิ่มเติมว่า เมื่อประมาณ ปี ๒๕๔๗ เจ้าหน้าที่ตำรวจออกหมายเรียกให้ผู้ร้องไปรับทราบข้อกล่าวหาพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและฝากขังเป็นเวลา ๔ วัน แต่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต่อมาประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๔๘ เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ร้องพร้อมหมายจับอีกสองคดีโดยไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และถูกคุมขังตั้งแต่นั้น จนถึงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑

๑.๑) ผู้ร้องถูกคุมขังที่เรือนจำจังหวัดพิษณุโลกเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๘ ต่อมาถูกย้ายไปคุมขังที่เรือนจำกลางพิษณุโลกเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๙ และถูกย้ายไปคุมขังที่เรือนจำกลางกำแพงเพชร เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ท้ายที่สุดถูกย้ายมาคุมขังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๖

๑.๒) ผู้ร้องต้องโทษทั้งหมด ๕ คดี ดังนี้

(๑) คดีที่ ๑ เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ศาลจังหวัดพิษณุโลก มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงโทษจำคุกผู้ร้อง ๑๘ ปี ๑๒ เดือน ภายหลังศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษากลับยกฟ้องโจทก์ และศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ศาลจังหวัดพิษณุโลกจึงมีหมายปล่อย ที่ [REDACTED] เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ปล่อยตัวผู้ร้อง

(๒) คดีที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๙ ศาลจังหวัดพิษณุโลก มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงโทษจำคุกผู้ร้อง ๖ ปี ๘ เดือน ให้นำโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ ภายหลังศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษายกฟ้องทุกข้อหา ศาลจังหวัดพิษณุโลกจึงมีหมายปล่อย ที่ [REDACTED] เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ ปล่อยตัวผู้ร้อง

(๓) คดีที่ ๓ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ ศาลจังหวัดพิษณุโลก มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงโทษจำคุกผู้ร้อง ๒๑ ปี และมีหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดให้นำโทษจำคุกในคดีนี้ต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และโทษจำคุกในคดีที่ ๒ ต่อมาผู้ร้องได้รับพระราชทานอภัยโทษรวม ๓ ครั้ง ครั้งสุดท้ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ลดโทษแล้วเหลือโทษจำคุก ๘ ปี ๑๑ เดือน ๑๐ วัน

(๔) คดีที่ ๔ เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ศาลแขวงพิษณุโลก มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงโทษจำคุกผู้ร้อง ๘ เดือน และให้นำโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๓

(๕) คดีที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ ศาลจังหวัดกำแพงเพชร มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงโทษจำคุกผู้ร้อง ๔ เดือน ๑๕ วัน ให้นำโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๓ และคดีที่ ๔

๑.๓) วันพ้นโทษจำคุกของผู้ร้อง ปรากฏในหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ในคดีที่ ๓ ของศาลจังหวัดราชบุรี ให้จำคุกผู้ร้องและใน หมายหมายซึ่งศาลเป็นผู้จัดทำระบุว่า นับโทษต่อจากคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ของศาลจังหวัดพิษณุโลก กำหนดโทษเดิม คือ ๑๑ ปี ๑๑ เดือน ๒๒ วัน ลดแล้วเหลือกำหนดโทษ ๘ ปี ๑๑ เดือน ๑๐ วัน หมาย เหตุว่า หักขังมา ๔๓๖ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องจะพ้นโทษวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑ รวมโทษจำคุกในคดีที่ ๔ อีก ๘ เดือน และโทษจำคุกในคดีที่ ๕ อีก ๔ เดือน ๑๕ วัน วันพ้นโทษ ของผู้ร้องจะเป็นวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ ทั้งนี้ หมายดังกล่าวออกให้ตามพระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยศาล จังหวัดราชบุรีออกให้เนื่องจากขณะนั้นผู้ร้องถูกคุมขังในเขตอำนาจศาลจังหวัดราชบุรี

๑.๔) เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ผู้ร้องขออนุญาตยื่นคำร้องต่อศาล จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ศาลกำหนดวันเริ่มนับโทษจำคุกในคดีที่ ๓ ใหม่ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจสอบแล้ว จึงส่งไปยังศาลเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ต่อมาวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ที่ [REDACTED] ในคดีที่ ๓ ของศาลจังหวัดพิษณุโลก ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยมีสาระสำคัญคือ ให้ยกเลิกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดของศาลจังหวัดราชบุรี โดยให้ใช้หมายนี้แทน และกำหนดวันเริ่มนับโทษจำคุกในคดีที่ ๓ เสียใหม่ เป็นให้เริ่มนับวันจำคุกตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘ โดยในท้ายหมายดังกล่าวไม่ได้ระบุว่าให้นับโทษต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ของศาลจังหวัดพิษณุโลก และไม่ได้กำหนดวันพ้นโทษ

๑.๕) เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทัศนคติปฏิบัติได้ คำนวณวันพ้นโทษตามหมายจำคุกใหม่ ดังนี้

- โทษจำคุกในคดีที่ ๓ ของผู้ร้องเหลือ ๘ ปี ๑๑ เดือน ๑๐ วัน โดยนับวันเริ่มต้นจำคุกตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘ และพ้นโทษวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๗
- นับโทษจำคุกในคดีที่ ๔ ต่ออีก ๘ เดือน ครบกำหนดพ้นโทษ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘
- นับโทษจำคุกในคดีที่ ๕ อีก ๔ เดือน ๑๕ วัน ปรากฏว่า กำหนดวันปล่อยตัวของผู้ร้องคือ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งเกินกำหนดมาแล้วเกือบ ๒ ปี ประกอบกับ ตรวจสอบแล้วไม่มีคดีอื่นให้มีเหตุควบคุมตัว จึงปล่อยตัวทันทีพร้อมมีหนังสือ ร.ท.๒๕ เลขที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ มอบให้ผู้ร้องเพื่อแสดงว่าจำคุกมาครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาล ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘

๑.๖) การคำนวณวันพ้นโทษตามหมายจำคุกเป็นหน้าที่ของเรือนจำต้นทาง ที่จะต้องคำนวณให้แล้วเสร็จและลงลายชื่อรับรองความถูกต้อง โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ระเบียบ กรมราชทัณฑ์ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒

๒.๑) ผู้ร้องยื่นคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมตามคำขอ เลขที่ ████████ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยมีข้อมูลทางคดีของผู้ร้องทั้งหมด ๕ คดี สอดคล้องกับที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจง

๒.๒) เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่า กรณีของผู้ร้องไม่ใช่กรณี ถูกกลั่นแกล้งโดยเจ้าหน้าที่รัฐในการจำคุกและกักขังตามคำพิพากษา เพราะมีหนังสือ ร.ท.๒๕ เลขที่ ████████ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ รับรองว่าผู้ร้องถูกจำคุกครบกำหนดตาม คำพิพากษาของศาลตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘ และผู้ร้องได้ลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือ ในหนังสือดังกล่าว กรณีไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๘^๑ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ ช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๙^๒ และมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐^๓ เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเห็นควรไม่อนุมัติคำขอของผู้ร้อง และเสนอคณะกรรมการช่วยเหลือ ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพิจารณาต่อไป

/๒.๓ คณะอนุกรรมการ ...

^๑ มาตรา ๒๘ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และการให้ความช่วยเหลือ ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือ หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) พฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๒) ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๓) โอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับการช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหาย

ตามกฎหมายอื่น

^๒ ข้อ ๙ ผู้ขอรับความช่วยเหลือจากการกระทำในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นผู้มิสิทธิขอรับความช่วยเหลือ

(๑) เป็นผู้เสียหายจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๒) เป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด

(๓) เป็นจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหาย

และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน

(๔) เป็นผู้ได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือเสรีภาพจากการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่

หรือหน่วยงานของรัฐ

(๕) การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

^๓ มติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ให้หลักเกณฑ์ว่า กรณีจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต้องเป็นการกระทำโดยจงใจหรือกลั่นแกล้งหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการโดย ไม่มีอำนาจ (Abuse of power) หากไม่เป็นการจงใจหรือกลั่นแกล้งจะไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่เป็น ข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม (Miscarriage of justice) ควรแนะนำประชาชนให้ฟ้องร้องคดีแพ่งต่อเจ้าหน้าที่หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกองทุนยุติธรรมจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องของค่าจ้างทนายความหรือค่าธรรมเนียมศาลซึ่งเป็น แนวทางในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

๒.๓ คณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑ มีมติไม่อนุมัติคำขอของผู้ร้อง เนื่องจากไม่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ได้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ และไม่ปรากฏว่ามีที่ยื่นหนังสือขอให้ทบทวนผลการพิจารณาต่อคณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒.๔ กฎหมายที่ใช้พิจารณาให้ความช่วยเหลือกรณีกล่าวอ้างว่าถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๘ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๙ (๒) ข้อ ๑๐^๔ และข้อ ๑๑ (๑)^๕ นอกจากนี้ ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์จากมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ หากไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และไม่อนุมัติคำขอรับความช่วยเหลือ

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) กรมราชทัณฑ์

๑.๑) เมื่อได้รับหมายจำคุกจากศาล เจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่คำนวณวันจำคุกผู้ต้องขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒^๖ และหากมีข้อสงสัยในการบังคับโทษ /ตามคำพิพากษา ...

^๔ ข้อ ๑๐ ผู้ขอรับความช่วยเหลือ อาจได้รับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล

(๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

(๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ

(๔) เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

ถึงแก่ความตาย

(๕) เงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

^๕ ข้อ ๑๑ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ คณะอนุกรรมการต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) พฤติกรรม และข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๒) ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๓) โอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับความช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหาย

ตามกฎหมายอื่น

^๖ มาตรา ๒๒ โทษจำคุก ให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

ตามคำพิพากษาจะสอบถามไปยังศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๑^๗ แต่กรมราชทัณฑ์ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติในการคำนวณวันจำคุกผู้ต้องขังไว้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งไม่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการคำนวณโทษ

๑.๒) ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้เมื่อรับตัวผู้ต้องขัง เจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ สกุล หมายอาญา ข้อหา และบันทึกลายพิมพ์นิ้วมือในระบบฐานข้อมูลของผู้ต้องขังรวมถึงตรวจสอบข้อมูลผู้ต้องขังให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ปกติของเรือนจำ และมีระบบสารสนเทศที่กำหนดให้เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งนำข้อมูลผู้ต้องขังเข้าสู่ระบบ แต่กรณีการย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำหนึ่งไปคุมขังยังเรือนจำอีกแห่งหนึ่ง ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้เรือนจำที่รับย้ายตัวคำนวณโทษตามหมายจำคุกหรือคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องอีก

๒) เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก

ได้รับตัวผู้ร้องมาคุมขังเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๘ โดยคดีที่ ๑ ศาลจังหวัดพิษณุโลกพิพากษาจำคุกผู้ร้อง ๑๘ ปี ๑๒ เดือน และนับวันเริ่มจำคุกในคดีดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๘ แต่โทษจำคุกตามคำพิพากษาเกินกว่าอำนาจที่เรือนจำจังหวัดพิษณุโลกจะคุมขัง จึงย้ายตัวผู้ร้องไปยังเรือนจำกลางพิษณุโลกเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๙

๓) เรือนจำกลางพิษณุโลก

๓.๑) ได้รับตัวผู้ร้องพร้อมทะเบียนประวัติผู้ต้องขังและหมายอาญา โดยระหว่างที่ผู้ร้องถูกคุมขัง ณ เรือนจำกลางพิษณุโลก ศาลจังหวัดพิษณุโลกมีคำพิพากษาในคดีที่ ๒ ให้นับโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ จึงคำนวณวันจำคุกของผู้ร้องเพิ่มอีก ๖ ปี ๘ เดือน ต่อมา มีคำพิพากษาในคดีที่ ๓ ให้นับโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกในคดีอาญาทั้งสองคดี จึงคำนวณวันจำคุกผู้ร้องเพิ่มอีก ๒๑ ปี

๓.๒) จากการตรวจสอบข้อมูลทางคดีของผู้ร้องปรากฏว่า คดีที่ ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษายกฟ้องแต่ให้ขังระหว่างฎีกา ส่วนคดีที่ ๒ ศาลจังหวัดพิษณุโลกให้ปล่อยตัวผู้ร้องตามหมายปล่อย ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรือนจำกลางพิษณุโลกจึงมีหนังสือที่ ยธ ๐๗๓๓/ ๔๐๙๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ สอบถามศาลจังหวัดพิษณุโลกว่าจะให้เริ่มนับวันจำคุกตามคำพิพากษาในคดีที่ ๓ ตั้งแต่เมื่อใด ศาลจังหวัดพิษณุโลกมีหนังสือ ที่ ศย ๓๐๖.๐๐๗/๕๓๑๕ /ลงวันที่ ...

ในกรณีที่คำพิพากษากล่าวไว้เป็นอย่างอื่น โทษจำคุกตามคำพิพากษาเมื่อรวมจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีเรื่องนั้นเข้าด้วยแล้ว ต้องไม่เกินอัตราโทษขั้นสูงของกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ได้กระทำความผิดนี้ ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติในมาตรา ๙๑

^๗ มาตรา ๑๙๑ เมื่อเกิดสงสัยในการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าบุคคลใดที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องต่อศาลซึ่งพิพากษาหรือสั่ง ให้ศาลนั้นอธิบายให้แจ่มแจ้ง

ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒ แจ้งว่า “ให้บังคับโทษในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ไปตามคำพิพากษาของศาล เมื่อคดีก่อนยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดที่จะนับโทษต่อได้” เรือนจำกลาง พิษณุโลกจึงเห็นว่าต้องเริ่มนับวันจำคุกของคดีที่ ๓ เมื่อคดีที่ ๑ ถึงที่สุด

๓.๓) หลังจากคดีที่ ๑ มีคำพิพากษาศาลฎีกาและคดีถึงที่สุดเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ เรือนจำกลางพิษณุโลกไม่ได้มีหนังสือหรือไปยังศาลจังหวัดพิษณุโลกเกี่ยวกับการ นับวันเริ่มต้นจำคุกอีก โดยได้เริ่มนับวันจำคุกคดีที่ ๓ ต่อจากวันที่คดีที่ ๑ ถึงที่สุดดังกล่าว

๔) เรือนจำกลางกำแพงเพชร

ได้รับตัวผู้ร้องมาคุมขังเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕ เพื่อรอศาลจังหวัด กำแพงเพชรมีคำพิพากษาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (คดีที่ ๕) และคุมขังผู้ร้องตามโทษจำคุกใน คดีที่ ๓ เป็นเวลา ๑ ปี ๖ เดือน จึงส่งตัวไปที่เรือนจำกลางราชบุรี เนื่องจากผู้ร้องมีปัญหาด้านพฤติกรรม

๕) ศาลจังหวัดพิษณุโลก

๕.๑) พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยในคดีที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๘ และมีคำขอให้นับโทษจำคุกในคดีที่ ๓ ต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ศาลจึงมีคำสั่งประทับฟ้องและมีหมายขังระหว่างพิจารณาหรือไต่สวนมูลฟ้องตามหมายขังที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๘ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดพิษณุโลกให้ขังผู้ร้อง

๕.๒) ต่อมาศาลจังหวัดพิษณุโลกมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้ร้องใน คดีที่ ๓ โดยมีหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๐ ให้นับโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกใน คดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ดังนั้น ในทางปฏิบัติ หมายจำคุกของคดีที่ ๓ จึงไม่อาจจะระบุวันเริ่มต้นจำคุกในคดี ดังกล่าวได้ เนื่องจากผู้ร้องต้องรับโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ให้ครบถ้วนตามคำพิพากษาเสียก่อน

๕.๓) เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐ ศาลจังหวัดพิษณุโลกยกเลิกหมาย จำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดของศาลจังหวัดราชบุรี เนื่องจากคดีที่ ๑ ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ให้ยกฟ้อง ส่วนคดีที่ ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ยกฟ้อง ดังนั้น เมื่อทั้งสองคดีไม่มีโทษจำคุกให้คดีที่ ๓ นับต่อได้ จึงออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดใหม่โดยให้นับโทษจำคุกคดีที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๘ ซึ่งเป็น วันแรกที่ผู้ร้องถูกขังในคดีที่ ๓ ตามหมายขังระหว่างพิจารณาหรือไต่สวนมูลฟ้อง (หมายขังที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๘)

๖) สำนักงานศาลยุติธรรม

๖.๑) เมื่อศาลจังหวัดพิษณุโลกมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้ร้องในคดีที่ ๓ โดยให้นับโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ฉะนั้น ศาลจังหวัดพิษณุโลกต้องออกหมาย จำคุกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๔ และมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้นับโทษจำคุก /ในคดีที่ ๓ ...

^๔ มาตรา ๗๔ ภายใต้อำนาจแห่งมาตรา ๗๓ และ ๑๘๕ วรรค ๒ เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือ ประหารชีวิตหรือจะต้องจำคุกแทนค่าปรับ ให้ศาลออกหมายจำคุกผู้นั้นไว้

ในคดีที่ ๓ ต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ได้ แม้ในขณะนั้นโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ จะยังไม่ถึงที่สุดก็ตาม เพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒^๙ บัญญัติให้อำนาจศาลกำหนดวันเริ่มนับโทษจำคุกในคดีที่พิพากษาเป็นวันอื่นนอกจากวันที่มีคำพิพากษาได้

๖.๒) การที่ศาลจังหวัดพิษณุโลกมีหนังสือตอบข้อหารือของเรือนจำกลางพิษณุโลกว่าให้บังคับโทษในคดีที่ ๓ ตามคำพิพากษาในคดีดังกล่าวไปก่อน เนื่องจากในขณะนั้นคดีที่ ๑ ยังไม่ถึงที่สุด โดยศาลอุทธรณ์ภาค ๖ มีคำพิพากษากลับให้ยกฟ้องแต่ให้ชั่งระหว่างฎีกา เป็นกรณีที่ดีศึกษาก่อนยังไม่อาจบังคับโทษจำคุกได้ จึงยังไม่มีโทษจำคุกที่จะให้นับโทษต่อได้ ความเห็นของศาลจังหวัดพิษณุโลกจึงเป็นไปตามกฎหมาย

๖.๓) เมื่อปรากฏต่อศาลจังหวัดพิษณุโลกว่า คดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ที่ศาลให้นับโทษต่อ นั้น ไม่มีโทษจำคุกที่จะให้นับโทษต่อได้ จึงออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดใหม่ตามหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐ ให้ถูกต้อง โดยไม่ให้นับโทษต่อจากคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ และให้เริ่มต้นนับวันจำคุกนับแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันแรกที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา ทั้งนี้ การออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดใหม่ในกรณีนี้ไม่ถือเป็นการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาซึ่งถึงที่สุด เพราะเป็นเรื่องการบังคับคดีที่ศาลจะต้องออกหมายบังคับคดีถึงที่สุดให้ถูกต้อง^{๑๐}

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) สรุปรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจ้างที่ปรึกษาดำเนินงานและพัฒนา
งานกองทุนยุติธรรม ในด้านภารกิจการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน^{๑๑} ได้ดังนี้

๑.๑) มาตรา ๙ (๓)

^๙ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๖

^{๑๐} ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๖๘/๒๕๖๒

การนับโทษต่อจากสำนวนคดีเรื่องใดจะต้องปรากฏว่าคดีเรื่องนั้นศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยไว้ก่อนแล้ว คดีเรื่องหลังจึงจะนับโทษต่อจากกำหนดโทษในสำนวนคดีเรื่องก่อนได้ แต่คดีที่โจทก์ขอให้ให้นับโทษต่อ นั้นศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗ ภายหลังจากศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๖ มีคำพิพากษาคดีนี้ กรณีจึงไม่อาจนับโทษคดีนี้ต่อจากโทษในคดีดังกล่าวได้ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏชัดแจ้งพอที่จะวินิจฉัยได้ จึงไม่มีความจำเป็นที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ จะต้องสั่งให้ศาลชั้นต้นไต่สวนคำร้องเสียก่อน ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิจารณาให้แก่หมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดเสียใหม่เป็นไม่นับโทษต่อจึงชอบแล้ว และไม่ถือว่าเป็นการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาซึ่งถึงที่สุดแต่อย่างใด เพราะเป็นเรื่องของการบังคับคดีที่ศาลจะต้องออกหมายบังคับคดีถึงที่สุดให้ถูกต้อง

^{๑๑} จาก รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจ้างที่ปรึกษาดำเนินงานและพัฒนาทุนยุติธรรม, โดย จักรกฤษณ์ ควรพจน์ และคณะ, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ปี ๒๕๖๓.

๑.๑) มาตรา ๙ (๓) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดวัตถุประสงค์ของภารกิจว่า “เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน” และพิจารณาประกอบกับ ข้อ ๙ ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ มีวัตถุประสงค์หลักคือ การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการจ่ายค่าทดแทนแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาและจำเลย ซึ่งมีแนวคิดที่ใกล้เคียงกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๑.๒) หลักเกณฑ์ ๓ ประการในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือของกองทุนยุติธรรม ได้แก่ (๑) พฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน (๒) ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ และ (๓) โอกาสที่ผู้ขอความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับความช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือเฉพาะผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ทั้งยังเป็นหลักเกณฑ์ที่กองทุนยุติธรรมใช้พิจารณาให้ความช่วยเหลือในทุกภารกิจ อย่างไรก็ตาม การจ่ายค่าทดแทนตามภารกิจช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการชดเชยเยียวยา (compensation) ในลักษณะเดียวกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ คือ เป็นการเยียวยาตามความเสียหายที่เกิดจริงทุกกรณี โดยไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและสถานะทางเศรษฐกิจ จึงไม่ควรพิจารณาใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวเหมือนกับภารกิจอื่นของกองทุนยุติธรรม

๑.๓) ที่ผ่านมามีคำขอกรณีเป็นจำเลยถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด ๔๐ คำขอ แต่คณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนยังไม่เคยอนุมัติ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการขังโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว หรือเจ้าหน้าที่มิได้จงใจกลั่นแกล้งให้มีการขังเกินกว่าคำพิพากษา ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ซึ่งมติดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ดังนี้

- การคุมขังตามคำพิพากษาของศาล ล้วนแต่เป็นการคุมขังตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการดำเนินการภายใต้อำนาจตามกฎหมายทั้งสิ้น การตั้งเงื่อนไขให้จ่ายค่าทดแทนต่อเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายย่อมทำให้ไม่มีการจ่ายค่าทดแทน

- การพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่กระทำโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือเจ้าหน้าที่จงใจกลั่นแกล้งจนเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่นั้น เป็นปัญหาในทางข้อกฎหมายซึ่งกองทุนยุติธรรมไม่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

/ขอบเขต...

ขอบเขตในการพิจารณาของกองทุนยุติธรรมมีเพียงว่า ผู้ขอรับความช่วยเหลือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจริงหรือไม่ และมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือตามระเบียบกองทุนยุติธรรมฯ หรือไม่

● มติที่ประชุมดังกล่าวคุ้มครองรัฐมากกว่าประชาชนผู้เสียสิทธิ เช่น การแสดงข้อกังวลไว้ในรายงานการประชุมว่า หากมีการอนุมัติความช่วยเหลือตามภารกิจนี้มาก สถิติการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในประเทศจะสูง ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของภารกิจ และขัดต่อเจตนารมณ์ของกองทุนยุติธรรม

๑.๔) ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความเห็นว่า กรณีใดจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ควรพิจารณาถึงผลที่ได้รับ มิใช่สาเหตุมาเป็นหลักในการพิจารณา เมื่อผลคือผู้ขอรับความช่วยเหลือถูกจำกัดเสรีภาพในห้วงเวลาหนึ่ง ผู้ขอรับความช่วยเหลือก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชย นอกจากนี้ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเห็นว่า หากรัฐใช้อำนาจใดที่กระทบต่อสิทธิของประชาชน ย่อมต้องได้รับความช่วยเหลือหรือเยียวยาโดยไม่ต้องพิจารณาถึงขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐว่าชอบด้วยกฎหมายแล้วหรือไม่

๑.๕) ประเทศไทยปกครองด้วยหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของหลักการดังกล่าวรวมถึงหลักความรับผิดชอบของรัฐ (State Responsibility) และเมื่อนำหลักการดังกล่าวมาพิจารณาควบคู่กับหลักกฎหมายที่ดี (Good law) ในกรณีที่บุคคลถูกดำเนินคดีอาญา และถูกรัฐทำให้ต้องเสียอิสรภาพชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดี แต่ต่อมาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องแล้วนั้น รัฐย่อมมีหน้าที่เยียวยาชดเชยแก่บุคคลดังกล่าว

๒) คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๔๓/๒๕๕๘ มีสาระสำคัญว่า กรณีคณะกรรมการตรวจสอบผู้ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษพิจารณาตีความกฎหมายคลาดเคลื่อนทำให้ผู้ฟ้องคดีถูกคุมขังเกินกำหนด แม้จะกระทำโดยสุจริตก็ถือเป็นการละเมิดเพราะเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นพึงต้องมี ส่วนการกำหนดค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ถูกคุมขังเกินกำหนด ศาลปกครองสูงสุดได้นำพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้และเห็นว่า เมื่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทั่วไปของหน่วยงานต้นสังกัด กระทรวงการคลังจึงต้องรับผิดชอบชดใช้เงินแก่ผู้ฟ้องคดีจากการกระทำละเมิดของคณะกรรมการฯ

๓) รายงานประจำปี ๒๕๖๗ ของผู้ถูกร้องที่ ๒ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ จ่ายเงินช่วยเหลือกรณีผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึง ๒๕๖๗ จำนวน ๓,๒๓๙,๙๕๙ บาท โดยเป็นเงินช่วยเหลือในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ จำนวน ๑,๕๒๗,๐๘๒ บาท^{๑๒}

/๒.๒.๕ ความเห็น...

^{๑๒} จากรายงานประจำปี ๒๕๖๗ ของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

๒.๒.๕ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ให้ความเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

๑) การละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจจะเกิดจากการกระทำที่ขอบด้วยกฎหมาย หรือภายใต้กฎหมายก็ได้ ดังเช่นกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง วินิจฉัยในคดี Communication no. 788/1997, Cagas, Butin and Astillero v. Philippines. กรณีที่จำเลยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณาและศาลใช้เวลาพิจารณาคดีล่าช้าเกินสมควร แม้เป็นการกระทำโดยมีหมายของศาลแต่การพิจารณานานเกินสมควร ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และแม้เจ้าหน้าที่จะไม่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ตาม รัฐก็มีหน้าที่ต้อง เยียวยา

๒) พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๙ (๓) บัญญัติว่า “เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน” หลักการดังกล่าวมิได้มีเจตนารมณ์ให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนต้องเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือกลั่นแกล้งหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการโดยไม่มีอำนาจเท่านั้น ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้หลักเกณฑ์ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐^{๓๓} จึงไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘

๓) การคุมขังผู้ต้องขังตามคำพิพากษาเป็นหลักการที่มีความสำคัญ เนื่องจาก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒^{๓๔} กำหนดให้การนับวันเริ่มต้นจำคุก ต้องย้อนไปถึงวันที่ถูกคุมขัง ก่อนศาลมีคำพิพากษา ประกอบกับมาตรา ๒๑ วรรคท้าย กำหนดให้เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาถูกจำคุก ครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ดังนั้น เมื่อถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ รัฐจึงต้องเยียวยาทุกกรณี และหากภายหลังปรากฏว่าการถูกคุมขังเกินกำหนดเกิดจากการกลั่นแกล้งหรือจงใจของเจ้าหน้าที่ และผู้ร้องประสงค์จะฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังต้อง ให้ความช่วยเหลือในการฟ้องร้องภายหลังนั้นด้วย

๔) การละเมิดสิทธิมนุษยชนแม้เกิดจากปัญหาในเชิงระบบหรือความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม หรือไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดกระทำโดยจงใจหรือกลั่นแกล้งก็ตาม รัฐยังมีหน้าที่ต้องเยียวยาทั้งสิ้น เพราะหากรัฐไม่เยียวยา กระบวนการยุติธรรมจะไม่ถูกแก้ไข การเยียวยาจะเป็น การใช้งบประมาณแผ่นดินในการเน้นย้ำให้รัฐต้องแก้ไขปัญหาเชิงระบบ เพื่อไม่ให้ต้องนำงบประมาณแผ่นดินมาเยียวยาอีก

/๕) การเยียวยา ...

^{๓๓} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๓

^{๓๔} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๒

๕) การเยียวยาจากเหตุถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนดของผู้ถูกร้องที่ ๒ สามารถนำไปใช้เยียวยาเหตุที่เกิดก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และไม่ต้องคำนึงถึงระยะเวลายื่นคำขอที่ระบุไว้ในระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ต้องยื่นภายในสองปีนับแต่ทราบเหตุแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากการเยียวยาเป็นหลักการที่มีลักษณะให้ประโยชน์ ถือว่าเป็นกฎหมายที่เป็นคุณ และใช้บังคับย้อนหลังได้ นอกจากนี้ แม้ไม่มีผู้ถูกร้องที่ ๒ และพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ หากประชาชนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน รัฐก็มีหน้าที่ต้องเยียวยา

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีจำคุกผู้ร้องเกินกำหนด หรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘^{๑๕} และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๙^{๑๖} บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและคุมขังบุคคลย่อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีหมายของศาลหรือมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนด โดยเรือนจำเป็นสถานที่ซึ่งใช้จำคุกผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔^{๑๗} และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒ (๒) และข้อ ๑๗^{๑๘}

/กำหนดให้...

^{๑๕} มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและคุมขังบุคคลย่อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีหมายของศาลหรือมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

^{๑๖} ข้อ ๙

๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกทรมานหรือลงโทษอย่างโหดร้ายโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๗} มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เรือนจำ” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้ควบคุม ขัง หรือจำคุกผู้ต้องขังกับทั้งสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกันและให้หมายความรวมถึงที่อื่นใดซึ่งรัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าอาณาเขตไว้ โดยชัดเจนด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๘} ข้อ ๒ ให้กรมราชทัณฑ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามหน้าที่และอำนาจของกรม โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กร พัฒนาการพยาบาลมนุษย เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแล ตามหน้าที่และอำนาจของกรม ให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอก ได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

กำหนดให้กรมราชทัณฑ์กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแล ตามหน้าที่และอำนาจ ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวงยุติธรรม หลักอาชีวศึกษาและหลักทัศนวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ และให้เรือนจำกลางมีหน้าที่และอำนาจ ควบคุมนักโทษเด็ดขาดและผู้ต้องขังอื่น ๆ ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย

๓.๑.๒ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑) เรือนจำจังหวัดพิษณุโลกรับตัวผู้ร้องเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๘ โดยผู้ร้องถูกฟ้องเป็นจำเลยหลายคดี ซึ่งเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๘ ผู้ร้องถูกฟ้องในคดีที่ ๓ และในวันเดียวกันศาลจังหวัดพิษณุโลกได้ออกหมายขังระหว่างพิจารณาหรือไต่สวนมูลฟ้องตามหมายขัง ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๘ หลังจากศาลจังหวัดพิษณุโลกมีคำพิพากษาในคดีที่ ๑ ผู้ร้องจึงถูกย้ายไปคุมขัง ณ เรือนจำกลางพิษณุโลกเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๙

๒) ระหว่างที่ผู้ร้องถูกคุมขังที่เรือนจำกลางพิษณุโลก ศาลจังหวัดพิษณุโลก ได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกในคดีที่ ๒ และคดีที่ ๓ โดยโทษจำคุกในคดีที่ ๒ ให้นับโทษจำคุกต่อจากโทษ จำคุกในคดีที่ ๑ ส่วนโทษจำคุกในคดีที่ ๓ ให้นับโทษจำคุกต่อจากโทษจำคุกในคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒

๓) เรือนจำกลางพิษณุโลกได้ตรวจสอบข้อมูลทางคดีของผู้ร้องปรากฏว่า ในคดีที่ ๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษายกฟ้องแต่ศาลจังหวัดพิษณุโลกให้ขังผู้ร้องไว้ระหว่างฎีกา ส่วนคดีที่ ๒ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษายกฟ้องโดยไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาและศาลจังหวัดพิษณุโลก มีหมายปล่อยตัวผู้ร้องในคดีดังกล่าว เรือนจำกลางพิษณุโลกจึงมีหนังสือสอบถามไปยังศาลจังหวัด พิษณุโลกเกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกในคดีที่ ๓ว่าจะให้นับโทษจำคุกตั้งแต่เมื่อใด ซึ่งศาลจังหวัด พิษณุโลกมีหนังสือตอบข้อหาหรือว่าให้บังคับโทษในคดีที่ ๓ ไปตามคำพิพากษาของศาล เมื่อคดีก่อนยังไม่ มีคำพิพากษาถึงที่สุดที่จะนับโทษต่อได้ เรือนจำกลางพิษณุโลกจึงเห็นว่าต้องเริ่มนับวันเริ่มต้นจำคุกในคดี ที่ ๓ เมื่อคดีที่ ๑ ถึงที่สุด ซึ่งต่อมาคดีที่ ๑ มีคำพิพากษาศาลฎีกาและคดีถึงที่สุดเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ เรือนจำกลางพิษณุโลกจึงเริ่มนับวันจำคุกในคดีที่ ๓ นับตั้งแต่วันที่ดังกล่าว โดยมีได้มีหนังสือ สอบถามศาลพิษณุโลกอีกครั้งว่าจะต้องเริ่มต้นวันจำคุกตั้งแต่วันที่ใด

/๔) ผู้ร้อง ...

(๒) กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแล ตามหน้าที่ และอำนาจ ของกรม ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชีวศึกษา และหลักทัศนวิทยา ตลอดจน ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๑๗ เรือนจำกลาง มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษซึ่งอยู่ในอำนาจการควบคุมตามที่กำหนด ผู้ต้องขังออกฉกรรจ์ และผู้ต้องขังอื่น ๆ ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย

ฯลฯ

ฯลฯ

๔) ผู้ร้องถูกย้ายไปคุมขังกับผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๖ โดยระหว่างถูกคุมขังผู้ร้องได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ศาลจังหวัดราชบุรีจึงออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ที่ ██████████ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ลดโทษในคดีที่ ๓ ของผู้ร้อง โดยยังคงระบุว่าให้นับโทษต่อจากคดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ของศาลจังหวัดพิษณุโลก ต่อมาวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดพิษณุโลกขอให้คำนวณวันเริ่มต้นจำคุกในคดีที่ ๓ จากนั้นวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐ ศาลจังหวัดพิษณุโลกได้ออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดในคดีที่ ๓ ใหม่ โดยยกเลิกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดของศาลจังหวัดราชบุรี และกำหนดให้เริ่มนับโทษจำคุกในคดีที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นวันแรกที่ถูกคุมขังในคดีที่ ๓

๕) วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องที่ ๑ คำนวณโทษจำคุกตามหมายจำคุกฉบับใหม่เมื่อรวมโทษจำคุกในคดีที่ ๓ คดีที่ ๔ และคดีที่ ๕ ปรากฏว่าวันพ้นโทษของผู้ร้องคือวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งเกินกำหนดมาแล้ว ๖๖๒ วัน จึงปล่อยตัวผู้ร้องทันทีพร้อมทั้งออกเอกสาร ร.ท.๒๕ ให้กับผู้ร้องเพื่อแสดงว่าจำคุกมาครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาลตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘

๓.๑.๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑) การที่เรือนจำกลางพิษณุโลกเริ่มต้นนับวันจำคุกในคดีที่ ๓ เมื่อคดีที่ ๑ ถึงที่สุดในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ทั้งที่ทราบตามหมายปล่อยแล้วว่า คดีที่ ๑ ถึงที่สุดเพราะศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ให้ยกฟ้อง ส่วนคดีที่ ๒ ถึงที่สุดเพราะศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ยกฟ้อง และไม่มีคู่ความฎีกา เมื่อทั้งสองคดีไม่มีโทษจำคุกให้คดีที่ ๓ นับโทษจำคุกต่อได้ จึงต้องเริ่มต้นนับวันจำคุกในคดีที่ ๓ ย้อนไปตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ร้องถูกคุมขังวันแรกในคดีที่ ๓ ตามมาตรา ๒๒^{๓๔} แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามที่ศาลจังหวัดพิษณุโลกและสำนักงานศาลยุติธรรมชี้แจง จึงส่งผลให้การคำนวณโทษจำคุกไม่ถูกต้องนับตั้งแต่วันที่ผู้ร้องถูกคุมขัง ณ เรือนจำกลางพิษณุโลก

๒) ต่อมาผู้ร้องถูกย้ายไปอยู่ในการควบคุมของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๖ และทราบภายหลังว่าถูกคุมขังเกินกำหนด จึงขออนุญาตผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดพิษณุโลกเพื่อขอให้กำหนดวันเริ่มนับโทษจำคุกในคดีที่ ๓ ใหม่ แม้ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ตรวจสอบแล้วจึงส่งเรื่องไปยังศาลจังหวัดพิษณุโลกเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ รวมทั้งเมื่อได้รับหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ที่ ██████████ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐ ของศาลจังหวัดพิษณุโลกที่กำหนดวันเริ่มนับโทษจำคุกในคดีที่ ๓ ใหม่แล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงคำนวณวันพ้นโทษใหม่ให้ผู้ร้อง และเมื่อได้ผลสรุปว่า กำหนดวันปล่อยตัวของผู้ร้องคือวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งเกินกำหนดมาแล้วเกือบ ๒ ปี ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงปล่อยตัวผู้ร้องทันทีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ก็ตาม แต่กรณีดังกล่าวยัง

/เห็นได้ว่า...

^{๓๔} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๖

เห็นได้ว่า การที่ผู้ร้องอยู่ในการควบคุมของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจดูแลตรวจสอบความถูกต้องในเรื่องวันต้องโทษของผู้ต้องขัง อีกทั้งระหว่างนั้นผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังมีหน้าที่ต้องเตรียมและตรวจสอบข้อมูลผู้ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ เพื่อส่งรายชื่อต่อศาลจังหวัดราชบุรีสำหรับออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ด้วย ซึ่งหากพบข้อสงสัย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็สามารถสอบถามไปยังศาลได้ตามมาตรา ๑๙๑^{๒๐} แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยไม่ต้องรอให้ผู้ร้องเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลด้วยตนเอง แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดูแลตรวจสอบการคำนวณวันเริ่มต้นจำคุกของผู้ร้องในแต่ละคดี ส่งผลให้ผู้ร้องสูญเสียสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมถึงโอกาสในการประกอบอาชีพเกือบ ๒ ปี ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓.๑.๔ นอกจากนี้ การที่ผู้ร้องถูกจำคุกเกินกำหนดดังกล่าวมีสาเหตุจากการที่เรือนจำกลางพิษณุโลกคำนวณวันเริ่มต้นจำคุกในคดีที่ ๓ ผิดพลาดก่อนส่งตัวผู้ร้องไปคุมขังกับเรือนจำกลางกำแพงเพชรและผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงความบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ร้องจนเกินสมควรแก่เหตุ จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ต่อไป

๓.๒ ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีไม่อนุมัติการจ่ายเงินเยียวยาจากการที่ผู้ร้องถูกจำคุกเกินกำหนด หรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ วรรคท้าย^{๒๑} ได้รับรองสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามบทกฎหมายบัญญัติ อีกทั้ง ICCPR ข้อ ๒^{๒๒} และข้อ ๙^{๒๓} ให้การคุ้มครองกรณีบุคคลใดหากถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับ /ค่าสินไหมทดแทน ...

^{๒๐} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๗

^{๒๑} มาตรา ๒๕ วรรคท้าย บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามบทกฎหมายบัญญัติ

^{๒๒} ข้อ ๒ วรรคสาม รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับว่า

ก. ประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจึง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะถูกกระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติกรตามหน้าที่

ข. ประกันว่า บุคคลใดที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจหรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจที่กำหนดไว้ โดยระบบกฎหมายของรัฐ และจะมีการพัฒนาหนทางเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาล

ค. ประกันว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับการให้เยี่ยวนั้นเป็นผล

^{๒๓} ข้อ ๙

๕. บุคคลใดที่ถูกจับหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

ค่าสินไหมทดแทนและการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๙ (๓) ^{๒๔} และระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๙ (๒) กำหนดให้จ่ายเงินของกองทุนเพื่อการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีเป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการจ่ายค่าทดแทนแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาและจำเลย และถือว่าเป็นการชดเชยเยียวยา รูปแบบหนึ่ง

๓.๒.๒ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า หลังจากที่ผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำแล้ว ผู้ร้องได้ยื่นคำขอรับเงินช่วยเหลือจากผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีเป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑ ได้มีมติไม่อนุมัติคำขอของผู้ร้อง เนื่องจากไม่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ และหลักเกณฑ์จากมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ได้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ โดยไม่ปรากฏว่ามีการยื่นหนังสือขอให้ทบทวนผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓.๒.๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๒ อาศัยหลักเกณฑ์จากมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ^{๒๕} มาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ร้องตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๙ (๓) และระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๙ (๒) โดยเห็นว่า “การถูกจำคุกตามคำพิพากษาเกินกำหนด หากไม่ได้เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจหรือกลั่นแกล้ง จะไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่เป็นข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม” ทั้งที่การจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด เป็นการจ่ายค่าทดแทนเพื่อเยียวยาผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ยื่นคำขอ ซึ่งต้องพิจารณาที่ผลของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ ดังนั้น แม้การกระทำของ

/เจ้าหน้าที่...

^{๒๔} มาตรา ๙ เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

(๓) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

^{๒๕} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๓

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำโดยสุจริต มิได้จงใจหรือกลั่นแกล้งก็ตาม แต่ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้การเยียวยา

๒) นอกจากนี้ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่อนุมัติเงินช่วยเหลือกรณีเป็นจำเลย ถูกจำคุกตามคำพิพากษาเกินกำหนด ยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจากการคุมขังตามคำพิพากษา เป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งย่อมกระทำไปโดยมีหมายขังของศาล เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงย่อมอ้างได้ว่ากระทำไปโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายทุกกรณี การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา จึงขัดต่อวัตถุประสงค์ของกองทุนยุติธรรมและเป็นอุปสรรคต่อการช่วยเหลือเยียวยาประชาชน

๓) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ร้องตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่อนุมัติจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ร้องจากการที่ถูกจำคุกเกินกำหนด ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๖ /๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๘ จึงมีมติ ดังนี้

๔.๑ กรณีผู้ร้องถูกจำคุกตามคำพิพากษาเกินกำหนด รับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ กรณีผู้ร้องไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๔.๓.๑ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมอนุมัติให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้ร้อง และยกเลิกการใช้หลักเกณฑ์จากมติที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ในการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือกรณีเป็นจำเลยถูกจำคุกตามคำพิพากษาเกินกำหนดตามข้อ ๙ (๒) ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์

วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วันนับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๓.๒ ให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการ ดังนี้

๑) ตรวจสอบการกระทำหรือละเลยการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และเรือนจำกลางพิษณุโลก และดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะนี้อีก

๒) กำหนดมาตรการหรือแนวทาง ตลอดจนจกโลก เครื่องมือ หรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้คำนวณวันต้องโทษจำคุกของผู้ต้องขังในกรณีที่ผู้ต้องขังมีคดีระหว่าง การพิจารณาหลายคดี ให้ถูกต้องตามกฎหมาย มิให้เกิดการคุมขังผู้ต้องขังเกินกว่าคำพิพากษา โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานศาลยุติธรรม

๓) ตรวจสอบข้อมูลวันต้องโทษจำคุกของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั้งหมด และหากมีกรณีสงสัยเกี่ยวกับการนับวันต้องโทษ ให้เรือนจำหรือทัณฑสถานที่มีกรณีสงสัย เร่งหรือไปยังศาลที่มีคำพิพากษาเพื่อการนับวันต้องโทษที่ถูกต้อง แล้วดำเนินการไปตามหมายของศาลต่อไป

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๘๐ วันนับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๓.๓ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้รายงานฉบับนี้เป็นข้อมูลประกอบการทบทวนคำสั่ง ไม่อนุวัติเงินช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอกองทุนยุติธรรมรายอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึง ระยะเวลาที่ยื่นหนังสือทบทวนผลการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา ที่กำหนดไว้ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการ ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์
นางปรีดา คงแป้น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
นายวสันต์ ภัยหลิกสิทธิ์
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ